

Нонконформізм як форма соціальної творчості

Тургенєва О.Ю.

Україна, м. Київ, НТУУ „КПІ”, каф. філософії

Interesting aspect in the analysis of a problem of nonconformism as forms of social creativity are its understanding as is specific human ability to transformation of surrounding space with the purpose of creation of conditions of existence favourable for. Then, the purpose of research of sense of nonconformism as forms of social creativity are disclosing creative essence of nonconformism, creative properties of the act of social counteraction.

Цікавим аспектом в аналізі проблеми нонконформізму як форми соціальної творчості є його розуміння як специфічно людської здатності до перетворення навколишнього простору з метою створення сприятливих для себе умов існування. Відтак, метою дослідження сенсу нонконформізму як форми соціальної творчості є розкриття творчої сутності нонконформізму, людинотворчих властивостей акту соціальної протидії.

Здатність коритися владному впливові суспільства прищеплюється людині в процесі соціалізації, і все подальше її життя проходить у залежності від регламентацій суспільства. Однак не можна говорити про деструктивний, з точки зору свободи, вплив соціалізації: питання про механізми вивільнення людини не могло б виникнути, якби людина не стала соціальною істотою. Історія не знає прикладу, щоб будь-яка істота, початково природна, не почала пристосовуватися до природи, аби захистити себе від її руйнівного впливу і забезпечити можливість виживання для свого виду, а створило „другу природу” – культуру, перетворившись, тим самим, на істоту соціокультурну. Відтак, говорячи про суб’єкта соціальної творчості, маємо на увазі людину соціалізовану, включену в суспільний процес. Також, тільки така людина здатна протистояти владному впливові суспільства, чинити нонконформістські акти, оскільки здатність протистояти знаходиться у діалектичній єдності зі здатністю коритися. Іншими словами, протистояти тиску суспільства здатен лише той, хто здатен коритися йому, оскільки саме прищеплена суспільством здатність коритися виступає індикатором успішного проходження соціалізаційного процесу.

Говорячи про нонконформізм як форму соціальної творчості, соціальну творчість розуміємо як вищу форму соціальної діяльності, творчий процес, спрямований на перетворення соціального простору і створення якісно нових форм соціальних відношень і суспільного буття. Щаблем, що передує соціальній творчості (і перетворенню соціального простору) є творчість з перетворення природного середовища і створення „другої природи” – культурного і соціального простору, як протилежність тваринного пристосування до існуючих природних умов. Адже, як відомо, людина, в основному,

відрізняється від тварини тим, що тварина пристосовується до природи, а людина, „завойовуючи” природу, пристосовує її до себе. Інакше кажучи, людина хоче сформувати власний світ, використовувати вже існуючий світ для того, щоб створити з нього дещо специфічно людське. Культура в цьому сенсі виступає як складна гіперсистема, у якій постійно відтворюється закодована інформація про життя спільності.

Створення „другої природи” і було найпершим в історії людства актом соціальної творчості, однак, позбавивши себе, частково, природної для всіх живих істот залежності від початкового середовища існування, людина прирєкла себе на залежність від культури і соціуму.

Сучасна людина, соціалізувавшись, потрапляє у становище, подібне до того, у якому перебував її далекий пращур: перед нею знову постає питання – коритися створеній попередниками „другій природі”, пристосовуючись до неї, або протистояти, перетворювати, активно змінювати її, реалізуючи свою людську, а відтак, - *творчу* сутність.

З огляду на вищезазначене, можна розглядати нонконформізм (від англ. nonconformism – незгода – прагнення не погоджуватися з думкою більшості й чинити навпаки; підкреслена незалежність від думки групи) як форму соціальної творчості, як найбільш природне, властиве людині явище: подібно до того, як наш первісний пращур, перетворюючи навколишнє середовище, пристосовуючи його до своїх потреб і інтересів, формував „другу природу” – соціум, нонконформізм для нашого сучасника є проявом його людської природи – творчим намаганням змінити соціум відповідно до свого світобачення та світосприйняття, створити сприятливе для себе середовище існування.

Ідучи далі, можна стверджувати, що творчість сучасної людини – явище так само якісно інше, ніж зародкова його форма, яка, власне, і зробила людину людиною. Мова йде не стільки про високий рівень розвитку сучасного мистецтва, скільки про діалектичне перетворення, якого зазнала творчість в результаті переходу кількісних змін (здобутки людства за весь час його існування) у якісні. Під якісними змінами розуміємо принципово нову форму творчості – соціальну творчість, про яку вже йшла мова вище і яка являє собою вищу форму соціальної діяльності, творчий процес, спрямований на перетворення соціального простору і створення якісно нових форм соціальних відношень і суспільного буття. Таким чином, здатність до соціальної творчості – головна визначальна особливість сучасної людини.

Відтак, чи не є соціальна творчість взагалі і нонконформізм – зокрема єдиним способом, у якій людина може бути людиною – реалізувати свою людську сутність, створивши сприятливі *для себе* умови існування? Чи не є потяг до протистояння,

непокори і протесту природним для людини? Відповідь на ці питання потребує, передусім, ґрунтовного розгляду ситуації, у якій опинилася сучасна людина, аналізу специфіки владного впливу, під тиском якого вона перебуває. Так чи інакше, є дещо, що на сьогоднішній день можна стверджувати досить впевнено – під соціальною творчістю ми розуміємо *люди́нотворчість*, і саме люди́нотворчість визначаємо як одну з провідних соціальних рис культури.

Для розкриття теми нонконформізму в якості форми соціальної творчості велике значення мають поняття творчості та мистецької практики; особливої уваги варте мистецтво як певний спосіб людської поведінки, волевиявлення індивіда. Проблему мистецтва як способу поведінки розробляв, зокрема, Т.Адорно [1]; так, особливого сенсу для аналізу питання нонконформізму як форми соціальної творчості набуває теорія „автентичного” мистецтва і пов’язана з нею концепція перформативного повороту в культурі, що у постмодерному вимірі розширює кордони художньої умовності і акт творчості розглядає як соціальну протидію.

Література

1. Адорно В. Теодор. Эстетическая теория / Пер. с нем. А. В. Дранова. — М.: Республика, 2001. — (Философия искусства). — 527 с
2. Горностай П.П. Рольова соціалізація особистості // Наукові записки Ін-ту психології ім. Г.С.Костюка. – К.: Нора-Друк., 2001. – В.21. – С.91-100.
3. Додонов Р.А. Теория ментальности: учение о детерминантах мыслительных автоматизмов. – Запорожье: р/а "Тандем-У", 1999. – 264 с.